

povahu a nehodí se tudíž k vyřízení pořadem práva. Neboť § 1338 obč. zák. praví, že nároky na náhradu škody musí, jako každé jiné soukromé nároky, uplatňovány býti u řádného soudce, odkazuje tedy na pořad práva pouze náhradní nároky soukromoprávního rázu, a nedotýká se příslušnosti v příčině nároků povahy veřejnoprávní. Doložiti dlužno, že žalobce nikterak nežaluje z důvodů vlastnictví, které ovšem jest právem soukromým, a nežaluje na vydání věcí z toho důvodu, že mu erár je zadržuje (§ 366 obč. zák.). On vůbec svůj poměr k věcem neuvádí, netvrdí, že a jaké právo k nim měl, nýbrž jen, že mu byly odňaty, v čemž zahrnuto jen tvrzení detence, jež o sobě vůbec není právem, není ani důvod detence uveden. Arci praví, že jeho zástupce pátral v Hodoníně a v Brně po jeho věcech (po »mých« věcech), ale v celé souvislosti žalobního děje možno toto přisvojovací zájmeno chápati jen jako synonymum výrazu věcí jemu (»mně«) odňatých. Tím vším arci není ještě rozhodnuto, patří-li uplatňovaný veřejnoprávní žalobní nárok na pořad právní či před zemský soud v Praze dle zákona shora citovaného. To ale rozhodovati netřeba, neboť zde záleží jen na tom, že nárok ten nepatří na nastoupený pravidelný pořad práva, t. j. nemohl nikdy platně vznesen býti u zemského soudu v Brně. Řešiti zde otázku ohledně hranice mezi příslušností úřadu správních a zemským soudem v Praze na ten čas netřeba.

Čís. 1585.

Pro ocenění předmětu sporu dle § 500 c. ř. s. jest ve valutové rozepři rozhodným kurs cizí valuty v den, kdy vynesen byl rozsudek odvolacího soudu.

Neplatnou jest úmluva, dle níž měla býti opatřena cizozemská valuta prodejem československých korun na vídeňské burse, aniž k tomu svolil bankovní úřad; lhostejno, zda československé koruny měly zůstatí v tuzemsku či měly býti vyvezeny do Rakouska.

Předpisů mezinárodního práva soukromého (§§ 4, 37, 300 obč. zák.) lze dbáti jen potud, pokud neodporují nutkavým předpisům práva tuzemského.

(Rozh. ze dne 28. března 1922, Rv II 404/21.)

Dne 10. listopadu 1920 dostavil se majitel žalované firmy do směnárny žalující vídeňské banky a dal jí příkaz, prodati téhož dne na vídeňské burse 300.000 Kč, výplata v Praze, co nejlépe. Žalovaná firma zavázala se dáti žalobkyni 300.000 Kč v Československé republice k dispozici, sama měla si potom vyzvednouti u žalobkyně výtěžek prodeje v rakouských korunách. Žalobkyně příkaz provedla, žalovaná však Kč nezaplatila, pročež žalobkyně kryla se jinde, čímž jí vzhledem k poklesu rakouských korun vznikla škoda, jejíž náhrady (rozdílu to peníze, jež musela, kryjíc se, za Kč vydati a peníze, jež stržila za Kč zakoupené pro žalovanou) se na žalované domáhala. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. **Důvody:** Nařízení vlády republiky Československé ze dne 23. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n., v § 18 uvádí »Opatřování cizozemských valut a pohledávek prodejem československých korun v cizině dovoleno jest jen se svolením bankovního úřadu«. Strana žalující ani netvrdí, že žalovaná 10. listopadu 1920, když příkaz ku prodeji československých korun za rakouské dávala, měla k tomu svolení bankovního úřadu. Obejití tohoto

ustanovení se dle § 21 odstavec druhý cit. nař. trestá politickými úřady. Žalobkyně namítá, že prý byla od ministra financí zmocněna obchody valutové prováděti. Avšak tvrzení toto není pravdivé, protože dle citovaného nařízení není to možno. Cizí valutu lze si totiž obstarati jen dle § 5 cit. nař. u banky, ústavu nebo firmy, k obchodu cizozemskými platidly oprávněné (§ 2 cit. nař.). Již z této stylisace jest patrno, že tu jde o tuzemské banky, ústavy nebo firmy, což ostatně výslovně jest řečeno v § 2 cit. nařízení. Jednání žalované, že totiž 10. listopadu 1920 dala žalobkyni příkaz k opatření valuty rakouské, jeví se tedy býti nedovoleným jednáním, t. j. přestoupením § 18 cit. nař., jež jest trestné dle § 21 odstavec druhý cit. nař. Poněvadž však smlouva, která jest proti zákazu zákona, jest neplatna (§ 879 obč. zák.), jest míti za to, že smlouva mezi žalovanou a žalobkyní příkazem žalované a přijetím téhož na straně žalobkyně vzniklá, jest neplatna, takže nemohly z ní povstati právní účinky. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Odvolatelka dovozuje, že v tomto případě se nejednalo o prodej československých korun v cizině, nýbrž o prodej v tuzemsku, protože slovy »výplata v Praze« bylo výslovně ujednáno, že žalovaná firma má dáti 300.000 Kč žalující straně k dispozici v Československé republice, že tedy neměly smluvní strany v úmyslu, vyvézti československé koruny do ciziny, a že šlo pouze o směnu valuty v tuzemsku. Dle vlastního tvrzení žalující strany dal dne 10. listopadu 1920 Arnošt L. jménem žalované firmy žalující bance příkaz, aby téhož dne na vídeňské burse prodala co nejlépe 300.000 Kč, které jí žalovaná firma dá k dispozici v Československé republice, a že výtěžek tohoto prodeje si měla žalovaná firma vyzvednouti v rakouských korunách. Šlo tudíž o nákup rakouské valuty na vídeňské burse prodejem československých korun, které žalovaná firma dle vlastního tvrzení žalující strany měla této dáti k dispozici v Československu. Je jasno, že efektivní uskutečnění tohoto obchodu se nedá provésti jinak, než vývozem československých korun do ciziny, a nemůže na tom měniti nic ani celkem nejasná doložka »Zahlung Prag«, která, má-li účel, zastřítí pravou povahu tohoto obchodu, nemůže značiti výplatu, nýbrž spíše složení československých korun v Praze, aby sloužily jako úhrada za cizozemskou valutu koupenou ve Vídni, tedy v cizině. Účelem takového složení československých korun nebyla tedy směna tuzemské valuty v Československé republice, jak odvolatelka tvrdí, nýbrž složení československých korun v tuzemsku stalo se jen proto, aby za ně koupěna byla cizí valuta v cizině. Prodej československých korun, takto složených, měl býti proveden ve Vídni, musí tedy, nejde-li o zastřený obchod diferenční, tuzemská valuta býti převezena do ciziny, aby tam na cizozemském trhu prodejem československých korun opatřena byla cizozemská valuta. To však nařízení ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. bez výslovného svolení Bankovního úřadu zakazuje. Takovým svolením Bankovního úřadu se však žalující strana vykázati nemohla, právem proto prvý soud uznal, že jde o právní jednání v tuzemsku zakázané a tudíž nezavazující. Odvolatelka nemůže se také odvolávati na skutečnost, že smlouva, tvořící podklad žalobního nároku, uzavřena byla v cizině cizozemci s příslušníkem tohoto státu a že tedy smlouvu tu ve smyslu § 37 obč. zák. sluší posuzovati dle zákona místa, kde byla uzavřena, aniž může odvolatelka z předpisu § 300 obč. zák., který stanoví, že movité věci podrobeny jsou týmž

zákonům, jako jich vlastníků, vyvozovati, že pohledávka, o kterou jde, přísluší žalující straně, mající své sídlo ve Vídni, že tudíž platí pro onu pohledávku rakouské zákony, zejména když obchod uzavřen byl žalovaným osobně ve Vídni a byl uskutečněn na burse vídeňské. Třeba snad právní jednání, o které žalující strana opírá svůj nárok žalobní, je platným v republice Rakouské, nikdy nemůže býti závazným v území státu Československého, protože zde platnému vzniku jeho vadí výslovný zákaz zákonný. Pro území republiky Československé nemohla žalující straně nikdy vzejítí proti žalované firmě platná pohledávka, neboť předpisy mezinárodního práva soukromého v §§ 37, 4, 300 obč. zák. vytčené zřejmě mají platnost jen potud, pokud jim neodporuje nutkavý předpis práva Československého. Takovým nutkavým předpisem jest zákaz nař. ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. a nemůže tedy právní jednání v cizině proti tomuto zakazu uzavřené nikdy nabýti platnosti v republice Československé.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

důvodů:

Nejvyšší soud dal si především otázku, zda hodnota předmětu, o kterém rozhodoval soud odvolací, převyšuje 1000 Kč, zda tedy dovolání z potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu jest přípustné. K otázce té dlužno odpovědět kladně, poněvadž, má-li býti určena hodnota sporného předmětu v řízení odvolacím, na níž závisí přípustnost dovolání, nutno čítati kurs zažalovaných korun rakouských podle dne, kdy byl vynesena rozsudek odvolací, t. j. dne 19. září 1921, v té době však, jak dovolacímu soudu známo, hodnota zažalované pohledávky činila více než 1000 Kč, byť později klesla pod tuto mez.

Co do dovolacích důvodů čís. 2, 3 a 4 § 503 c. ř. s., připomíná se toto: Zcela správně odvodil soud své stolice neplatnost obchodu, žalobkyní tvrzeného, již z § 18 nařízení vlády ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n. Dle přednesu žalobkyně měla tato žalovaná firmě opatřiti koruny rakouské, tedy cizozemskou valutu prodejem československých korun na vídeňské burse, tudíž v cizině. Takováto transakce dovolena dle § 18 dotčeného nařízení jen se svolením bankovního úřadu. Že tento úřad k ní svolil, žalobkyně v druhé a třetí stolici více netvrdila. Na přestupek ustanovení § 18, jehož účelem patrně bylo, čelití spekulaci s československými korunami v cizozemsku, ano i na pokus přestupku stanoveny však dle druhého a čtvrtého odstavce § 21 téhož nařízení trest vězení a pokuta jakož i propadnutí předmětu trestného činu. Šlo tudíž dle vlastních údajů žalobkyně o zakázaný, trestný a proto dle § 879 obč. zák. neplatný obchod valutový, z něhož žalobkyně nemůže proti žalované odvoditi žádných nároků, zvláště když odvolací soud správně vyvrátil námitku žalobkyně, že prý v tomto případě nelze použítí nařízení ze dne 28. listopadu 1919, čís. 644 sb. z. a n., ježto jde o obchod stavší se ve Vídni. S tohoto právního hlediska nesejde však na tom, zda československé koruny měly zůstatí v tuzemsku či zda měly do Rakouska býti vyvezeny (§ 13 dotč. nař.); případný odpor předpokladu odvolacího soudu, že valuta měla býti převezena do ciziny, se spisy netýká se proto částí podstatné a nespadá tudíž pod § 503 čís. 3 c. ř. s.; — a okolnost, že nebyli slyšeni znalci o tom,

že doložka »výplata v Praze« znamená, že československá valuta měla zůstatí v tuzemsku, nezakládá vady odvolacího řízení po rozumu § 503 čís. 2 c. ř. s. Zároveň však plyne z toho, co uvedeno, že odvolací soud, potvrdiv rozsudek prvního soudu, jímž žaloba byla zamítnuta, neposoudil věc mylně po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.).

Čís. 1586.

Ochrana nájemců (zákon ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n.) nevztahuje se na toho, kdo měl dříve naturální byt na základě § 3 zákona ze dne 19. března 1920, čís. 186 sb. z. a n., aniž by při skončení služebního poměru bylo umluveno nájemné výslovně nebo konkludentním činem.

(Rozh. ze dne 28. března 1922, Rv II 112/22.)

Žalovaný, četnický důstojník, užíval služebního bytu a, když se zdráhal, odešel na odpočinek, byt opustiti, žaloval ho četnický ubytovací fond o vyklizení bytu. Oba nižší soudy žalobě vyhověly, odvolací soud uvedl v důvodech: Nesprávné právní posouzení spatřuje odvolatel v názoru prvního soudce, že se tu jedná o naturální byt a nikoliv o najatý byt na základě nájemní smlouvy. Odvolací soud však přisvědčuje prvnímu soudci. Naturální (služební) byt jest vždy jen přívěskem služební smlouvy, nepřihlížeje k tomu, zda platí se za byt odměna čili nic. Užívání takového bytu jest posuzováti dle ustanovení o služební smlouvě a nikoliv dle smlouvy nájemní. Z ustanovení § 3 zák. ze dne 11. března 1920, čís. 186 sb. z. a n. vyplývá zřejmě, že se četnickým důstojníkům byty nepro-najímají, nýbrž že se jim přikazují naturální byty za jistou odměnu, již lze vysvětliti tím, že se u těchto důstojníků jako u jiných státních zaměstnanců má platem v hotovosti krýti též potřeba bydlení. Dostali-li by tedy byt bezplatně, požívali by částečně dvojnásobných příjmů. Nebylo-li denním rozkazem ze dne 9. března 1920, v němž se též mluví o naturálním bytě odvolatele, přikázání tohoto bytu výslovně omezeno na dobu aktivní služby, nelze z toho, jak samozřejmě, souditi, že se byt přikazuje přes tuto dobu. Formálního vzdání se bytu nebylo třeba, když žalovaný šel do pense; ukončením služebního poměru pozbyl právního důvodu, byt nadále podržeti. Také ujištění představeného žalovaného, že nikdo odvolatele nemůže nutiti, by byt opustil, bylo by úplně bezvýznamným, jelikož představený ve službě není s to, by naložil se služebním bytem; prohlásil tím jistě jen svůj osobní názor, jenž není rozhodným. Že byl žalovanému, když byl dán na odpočinek, byt ještě po několik měsíců ponechán, a to proti placení odměny, z toho nelze souditi, že nájemní smlouva byla mlčky uzavřena. Toto trpění neznámá ještě uzavření nájemní smlouvy, jež by se mohlo státi jen za spolupůsobení zákonného zastupitelstva žalujícího fondu. Taktéž jest úplně bezvýznamným, že dotyčná budova jest erárem jen najata a že není erárním stavením. Ustanovuje-li § 32 zák. o ochraně nájemníků jisté výjimky, pro které ochrana nájemníků neplatí, nelze z toho souditi, že jest toho zákona používati tam, kde nájemní smlouvy není.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.